

Quin és l'estat de salut del llibre en català?

El primer semestre del 2021, un de cada tres llibres venuts ha estat en català. Per arribar a aquesta xifra històrica el sector s'ha hagut de posar al dia i transformar-se. Les vendes milloren, però encara hi ha molt de camp per córrer

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Un de cada tres llibres venuts a Catalunya durant la primera meitat del 2021 ha estat en català. La xifra és insòlitàment bona, tot i que en diades assenyalades com Sant Jordi –en què es factura més del 10% de tot l'any–, la proporció s'arriba a igualar o fins i tot es decanta lleugerament a favor del català.

“Gràcies a l'aposta de les llibreries, les editorials i els mitjans, el llibre en català guanya una rellevància especial el dia de més venda de l'any”, comenta Joan Carles Girbés, president de la Setmana del Llibre en Català, que se celebrarà del 10 al 19 de setembre al Moll de la Fusta de Barcelona per segon any consecutiu. El 23 d'abril del 2019 es van facturar 22,16 milions d'euros i enguany la xifra es va acostar als 15 milions, la meitat dels quals van correspondre a títols en català. “¿Si el model de Sant Jordi funciona tan bé per a la llengua, com podem traslladar-ho a la resta de l'any?”, es pregunta el president i director editorial dels segells de Som, entre els quals hi ha Ara Llibres, Amsterdam i La Casa dels Clàssics. La Setmana és un dels altres moments de l'any en què el sector editorial dona una embranzida als títols en català. “Se celebra des de fa trenta-nou anys i ha costat molt que es consolidés, però ara vivim un moment àlgid –explica–. A la Setmana es concentra l'edició en català, sense fer distinció ni de la mida de les empreses, ni de la temàtica dels títols ni de l'orientació o la procedència”.

Una evolució positiva

En els últims cinc anys ha crescut lleugerament la venda en català
Les últimes dades facilitades per la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya, corresponents al 2019, mostren una evolució positiva del llibre en català durant els últims cinc anys: s'ha passat d'una facturació de 223 milions el 2014 a 242,4 milions el 2019. La xifra corresponent al 2011 –fa tot just una dècada– era, tanmateix, superior: s'enfilava fins a 258,50 milions. A finals de setembre arribaran les primeres estimacions del 2020, un any marcat pel daltabaix inicial del tancament

dels comerços entre el març i el maig a causa de la pandèmia del covid-19. “El sector va aconseguir tancar l'exercici amb unes xifres semblants al 2019 –avança Joan Sala, president d'Editors.cat i editor de Comanegra–. El llibre en català haurà retrocedit una mica, perquè no vam tenir Sant Jordi. El Dia del Llibre i la Rosa del 23 de juliol va ajudar una mica a recuperar-se i l'últim trimestre va ser bo”. Quines impressions té Sala sobre la primera meitat del 2021? “És un any de remuntada –diu–. Encarem la tardor amb molta empenta. El món del llibre viu amb una certa tranquil·litat, no hi ha la desesperació d'altres sectors de la cultura”.

Un pastís més repartit

La venda mitjana de 'bestsellers' cau i afavoreix la diversitat

“Una paraula que crec que defineix molt bé el present del llibre en català és la diversitat”, opina Montse Ayats, editora d'Eumo i fins a finals de l'any passat presidenta de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, l'actual Editors.cat. “Hi ha noves editorials amb propostes molt concretes, però també s'han incorporat a la publicació en català segells com Anagrama i grans grups com Penguin Random House hi han apostat de manera més clara, publicant, a més de ficció, col·leccions d'història o llibres de divulgació”. L'adquisició de La Campana el 2019 i, aquest 2021, de La Magrana confirmen l'apreciació d'Ayats. Menys recent és la integració de Grup 62 a Planeta, que es va fer efectiva el 2013 i el va convertir en el gran grup editorial en català, amb més de quinze segells, entre els quals hi ha Proa, Empúries, Columna, Edicions 62 i Pòrtic. Enciclopèdia Catalana, que fins llavors tenia un 34% d'accions de Grup 62, ha treballat des de llavors per créixer pel seu compte, creant nous segells –com Univers i Rata– i adquirint editorials, com ha passat amb Viena fa alguns mesos.

“La concentració no ha anat en detriment de la diversitat de títols, perquè les noves editorials ofereixen propostes diferents, singulars i especialitzades”, assegura Ayats. Girbés

“SI SANT JORDI FUNCIONA TAN BÉ PER AL CATALÀ, COM PODEM TRASLLADAR-LO A LA RESTA DE L'ANY?”, DEMANA J.C. GIRBÉS

JOAN SALA, D'EDITORS.CAT, CONSIDERA QUE HA ARRIBAT L'HORA DE CANVIAR “VOLUNTARISME” PER “PROFESIONALITAT”

destaca també “el dinamisme del sector”. “Hi ha editors que volen fer el pas de crear els seus propis projectes –diu, abans de recordar que ell mateix, abans d'entrar a Amsterdam, va fundar Sembra Llibres després de passar uns anys per Bromera–. En paral·lel a la multitud d'editorials petites actual hi ha concentracions i sinèrgies. El sector està més polaritzat. Trobo a faltar més estructures mitjanes o, com a mínim prou potents per emprendre projectes ambiciosos i, alhora, sense perdre la independència”. El grup Som, que es remunta a la creació d'Ara Llibres el 2002, aspira a omplir un d'aquests forats. A finals de juny va fer efectiva la fusió amb Abacus. El 2019 les dues entitats juntes van facturar més de 100 milions d'euros, 86,9 dels quals corresponen a Abacus i més de 10 a Som.

El pastís està més repartit també en relació amb els llibres més venuts. “Fa vint anys hi havia títols que superaven els 100.000 exemplars venuts, des d'autors mediàtics com Andreu Buenafuente a escriptors com Quim Monzó i Ferran Torrent –fa memòria–. Ara costa molt superar els 30.000 exemplars”. Encara hi ha alguna excepció: Xavier Bosch anunciava fa pocs dies que *La dona de la seva vida*, publicada a Columna al març, ha superat els 40.000 exemplars venuts.

El cas de la no-ficció

Se n'ha incentivat la publicació, i es farà el mateix amb el còmic
Oriol Ponsatí-Murlà, director de la Institució de les Lletres Catalanes, ha recordat aquesta setmana com han crescut “les línies de suport a editorials tant per edició d'obres literàries singulars com per traducció d'obres literàries de 227.000 euros (2019) a 600.000 (2021), la qual cosa ha facilitat la publicació de més de 500 nous títols”. Un dels àmbits en què aquest creixement s'ha notat més és en la no-ficció, i ara es vol fer el mateix amb el còmic. El sector editorial va detectar fa cinc anys la manca de títols d'assaig i de divulgació. El 2014 la no-ficció s'acostava als 23 milions d'euros. El 2019 la xifra s'enfila fins als 32,3 milions.

a
llegim

38-39

- Una tria de les activitats de la Setmana del Llibre en Català
- Entrevista a Biel Mesquida

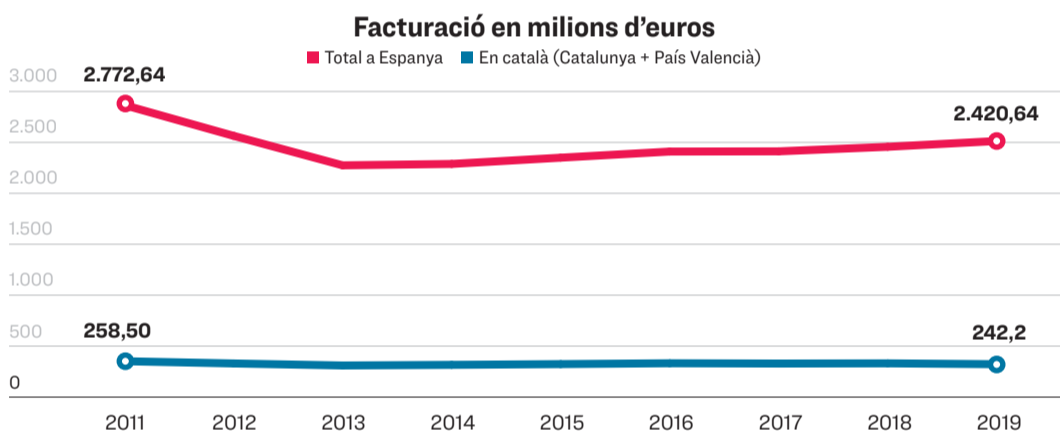
42-43

- ‘Sola’, primera novel·la de Carlota Gurt
- Joan-Lluís Lluís publica ‘Junil a les terres dels bàrbars’

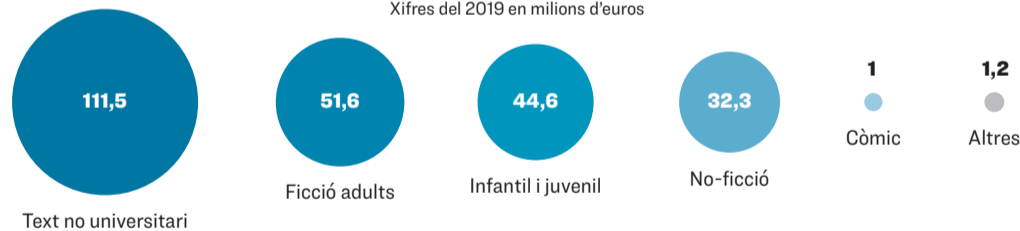
El 2020 el Moll de la Fusta de Barcelona va acollir per primer any la Setmana del Llibre en Català: va rebre més de 25.000 visitants i s'hi van facturar 325.000 euros. CÈLIA ATSET

ESTAT DEL SECTOR EDITORIAL A CATALUNYA

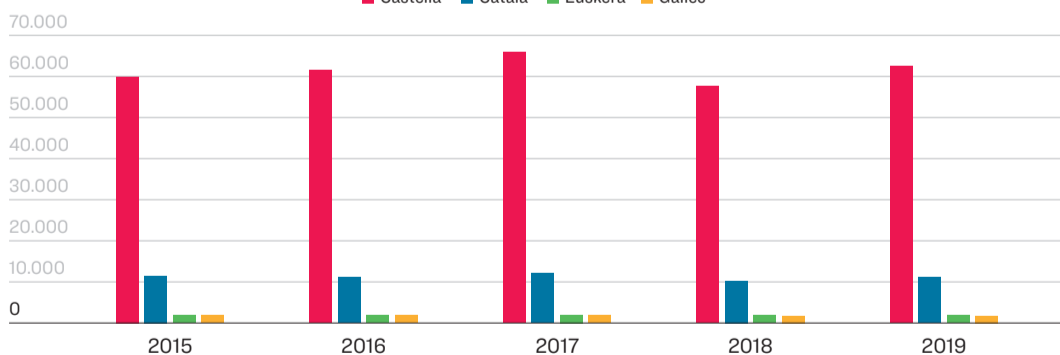
Facturació en català per tipus de llibre

Xifres del 2019 en milions d'euros

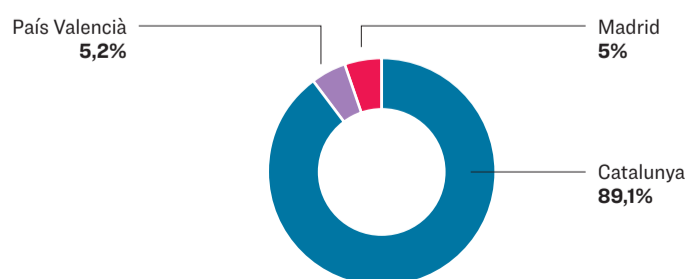
Nombre de títols publicats segons la llengua

■ Castellà ■ Català ■ Euskera ■ Gallec

On s'editen els llibres en català?

Xifres del 2019

Editorials com Fragmenta, Raig Verd, L'Avenç, Saldonar, Anagrama, Periscopi i Arcàdia s'han posat les piles en aquest camp. "L'assaig en català ha aconseguit fer-se un lloc -afirma Montse Ingla, d'Arcàdia-. Cal mantenir-nos on som, insistir amb noves propostes i mantenir una línia coherent en els nostres catàlegs". Arcàdia té "una clara preocupació per oferir llibres interdisciplinaris" i publica "traduccions i pensament escrit en català". Al seu catàleg conviuen referents internacionals com George Steiner, Rosi Braidotti, Àgnes Heller i Avishai Margalit amb autors catalans com Ingrid Guardiola, Mireia Sallarès, Joana Masó i Lluís Calvo.

Una de les llibreries que ha apostat pel català des que va obrir el 2013 a l'Eixample barceloní va ser La Impossible. "Vam començar en un moment en què diverses llibreries havien tancat per problemes d'estructura -comenta una de les llibreteres, Mireia Perelló-. Nosaltres vam obrir un local petit i amb unes despeses més ajustades". Moltes altres llibreries en van seguir l'exemple a tot el país. "L'edició independent en català ha crescut força en els últims anys -explica Perelló-. S'ha apostat per noves veus, catalanes i traduïdes, arriscades, innovadores i de qualitat: això atreu nous lectors". De cada tres llibres que ven La Impossible, un és en català. "No crec que sigui per militància, sinó que està lligat a la qualitat", afegeix.

Què necessita el sector?

Si el pressupost de cultura arriba al 2%, creixeran els ajuts

"Soc optimista de mena, però tinc la sensació que el sector editorial en català té un punt excessiu de conformisme, i em decep també l'absència de polítiques culturals clares", explica Reina Duarte, directora de publicacions d'Edebé. Especialitzada en literatura infantil i juvenil, Duarte reclama una feina conjunta entre les conselleries de Cultura i Educació: "És evident que ens falta un Pla Nacional de Lectura, però la situació és més greu -admet-. Les actituds intolerants, extremistes i masclistes que estem veient entre els joves són un problema de base. Si no tenim clar el model de societat que volem, anem malament". En termes de xifres, el llibre infantil i juvenil s'ha mantingut en bona forma fins al 2019: ha passat dels 41,4 milions de facturació als 44,6.

"Ens preocupa la baixada del 2020, un any en què les escoles van estar tancades durant mesos i en què no hi va haver Sant Jordi", comenta Joan Sala. Tot i així, el president d'Editors.cat és optimista sobre el present del sector del llibre en català: "No ha estat mai tan bé com ara". Hi ha una gran diversitat i qualitat, i les vendes hi acompanyen. Però falta "una aportació més gran de les administracions". Confia que els pròxims pressupostos de Cultura de la Generalitat ho reflecteixin. "Si s'arriba al 2% promès, representarà un extra de 100 milions d'euros per a la cultura -explica-. Esperem que una part d'aquests diners puguin completar els ajuts actuals. El català té la dificultat de ser una llengua minoritzada i amb una massa petita de lectors. Ha arribat l'hora que autors, editors i llibreteres puguem respirar una mica i deixar d'autoexplotar-nos. Hem de canviar el voluntarisme per la professionalitat".

SIS VEUS DEL SECTOR AMB EXPERIÈNCIA

Joan Carles Girbés

PRESIDENT DE LA SETMANA

"El sector està més polaritzat que fa uns anys. Trobo a faltar més estructures mitjanes o, com a mínim, prou potents per emprendre projectes ambiciosos i, alhora, sense perdre la independència"

Joan Sala

PRESIDENT D'EDITORS.CAT

"El llibre en català no ha estat mai tan bé com ara: hi ha una gran diversitat i qualitat, i les vendes acompanyen. Ara ens falta més aportació per part de les administracions"

Montse Ayats

EDITORIA D'EUMO

"La concentració editorial no ha anat en detriment de la diversitat de títols, perquè els nous segells ofereixen propostes diferents, singulars i especialitzades"

Montse Ingla

EDITORIA D'ARCÀDIA

"L'assaig en català ha aconseguit fer-se un lloc. Cal mantenir-nos on som, insistir amb noves propostes i mantenir una línia coherent en els nostres catàlegs"

Mireia Perelló

LLIBRETERA A LA IMPOSSIBLE

"L'edició independent en català ha crescut força en els últims anys i ha apostat per noves veus, catalanes i traduïdes, arriscades, innovadores i de qualitat: això atreu nous lectors"

Reina Duarte

DIRECTORA DE PUBLICACIONS EDEBÉ

"Soc optimista i entusiasta de mena, però tinc la sensació que el sector català té un punt excessiu de conformisme, i em decep també l'absència de polítiques culturals clares"